

Crnogorski su govori opstajali vjekovima kao proizvod duha Crnogoraca, te kao takvi jesu sastavni dio istorijskoga toka crnogorske kulture i tradicije. Budući da se dosad nije konkretno radilo na tome da dio zaštićene crnogorske kulturne baštine postanu i crnogorski govori, u ovome se radu razmatra to pitanje. Zbog kompleksnosti društvenoistorijske perspektive i današnjih sociolingvističkih okolnosti koje uslovljavaju razradu ove teme – struktura disertacije bilo teorijski bilo na konkretnim situacijama sadrži ove aspekte: a) lingvistički aspekt u montenegristici; primarno dijalektološki, međutim, uza nj ide razumijevanje odnosa dijalekt – standard/jezička norma; b) kulturološki aspekt i u njemu mjesto dijalekatskoga sloja kao nematerijalnog kulturnog dobra; c) prosvjetni aspekt s analizom programa i udžbenika za crnogorski jezik za osnovne škole i gimnazije; d) pravni ili zakonodavni okvir koji se tiče nematerijalne kulturne baštine. Dugo vladajuća ideologija standardnoga jezika u XX i dijelu XXI vijeka kreirana u Beogradu i Novome Sadu na crnogorskom jezičkom prostoru imala je i kulturološki dalekosežno negativan uticaj zbog toga što je sve markantne opšecrnogorske jezičke karakteristike potcrtavala kao regionalizme. Radi što pouzdanijega rezultata u rad je uključeno istraživanje vrijednosnih sudova crnogorskih studenata, te na osnovu dobijenih odgovora preko anketnoga upitnika pratimo kako se u njihovim stavovima ocrtavaju tragovi tradicionalističkoga shvatanja jezika minulih sistema, te koliko su i dalje prisutni produkti idealizovanja standardnoga jezika kao uzora za jezičku pravilnost uprkos tome što su i programi i udžbenici prošli fazu temeljnog reformisanja. Svi dosadašnji rezultati u montenegristici – a to smo ovim radom istaknuli – pokazali su da postoji filološko, tj. naučno utemeljenje za realizaciju upisa crnogorskih govora u registar nematerijalnih kulturnih dobara.